

“SỔ TAY THUẬT NGỮ VÀ THÔNG TIN ĐỊA LÍ” - GIẢI PHÁP GÓP PHẦN ĐẢM BẢO CHẤT LƯỢNG TRONG DẠY HỌC TÍCH HỢP, LIÊN MÔN

TRẦN QUANG BẮC*

Ngày nhận bài: 08/09/2017; ngày sửa chữa: 22/09/2017; ngày duyệt đăng: 28/09/2017.

Abstract: In the spirit of Resolution 29 of the 11th Party Congress on the implementation of fundamental and comprehensive reform of education, the Ministry of Education and Training will begin the reform of general education in the direction of building interdisciplinary. High school teachers will be responsible for teaching the knowledge of many sciences, including non specialized fields of study. And one of the most demanding solutions to that need is the development of a referral system, which makes it easier for teachers to gain access to expanded knowledge of the subject. Well educated and well educated in the science of the field of training, thereby fulfilling the task of teaching. The Handbook of Geography Terms and Information will be part of the lookup system.

Keywords: Reference handbook, geographic information, integration, interdisciplinary.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh nền khoa học kĩ thuật thế giới phát triển với tốc độ nhanh chưa từng có, sự bùng nổ thông tin trên phạm vi toàn cầu, các vấn đề quốc tế ngày càng có các diễn biến mới và phức tạp, nên các quốc gia trên thế giới muốn tồn tại và phát triển được trong điều kiện mới, bắt buộc phải xây dựng cho mình khả năng thích ứng mau chóng với xu thế chung của thời đại. Con người sẽ luôn là nhân tố đầu tiên và quan trọng nhất để các quốc gia, trong đó có Việt Nam, phải chú trọng đầu tư và phát triển. Từ đó, yêu cầu phải luôn đổi mới GD-ĐT là tất yếu và chính là “quốc sách hàng đầu” của Đảng và Nhà nước ta.

Theo tinh thần Nghị quyết số 29 của Đại hội Đảng XI về thực hiện đổi mới căn bản, toàn diện GD-ĐT, Bộ GD-ĐT sẽ bắt đầu tiến hành cải cách giáo dục phổ thông theo hướng xây dựng các liên môn, tích hợp môn kể từ năm 2018. Giáo viên (GV) phổ thông sẽ là người đảm nhiệm dạy kiến thức của nhiều khoa học, kể cả các lĩnh vực không phải là chuyên môn được đào tạo. Ví dụ, đối với bộ môn *Địa lí* sẽ được xếp trong nhóm Khoa học xã hội do các GV *Địa lí* và *Lịch sử*, *Giáo dục công dân* đảm nhiệm. Vậy, để đảm bảo chất lượng giáo dục sẽ đòi hỏi đồng bộ rất nhiều các giải pháp của cả xã hội và trước hết là của ngành giáo dục.

Thực tế này dẫn đến nhu cầu cấp bách trong việc đào tạo lại đội ngũ GV phổ thông hiện tại và đổi mới chương trình đào tạo trong các nhà trường sư phạm để đáp ứng nhiệm vụ trong tình hình mới.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Những khó khăn của dạy học *Địa lí* trong chuyển đổi dạy tích hợp, liên môn:

- Đối với GV được đào tạo chuyên ngành *Địa lí* - là người có điều kiện thuận lợi nhất trong giảng dạy

(được đào tạo đúng chuyên ngành) vẫn gặp nhiều khó khăn: hiện nay, trong thời đại bùng nổ thông tin, sự phát triển hết sức nhanh chóng của khoa học công nghệ, sự phổ biến rộng rãi của mạng Internet, mạng xã hội, các lĩnh vực truyền thông... dẫn đến sự xuất hiện và sử dụng ngày càng phổ biến các thuật ngữ mới, thuật ngữ chuyên sâu của nhiều lĩnh vực khoa học vào cuộc sống hàng ngày. Chẳng hạn, thuật ngữ: *Siêu trắng, Trắng máu, Cơ cấu dân số vàng, Phá giá nội tệ, chống bán phá giá, công nghệ đa phương tiện...* và các thuật ngữ khác của lĩnh vực thị trường chứng khoán, tài chính, công nghệ thông tin... Thậm chí một số thuật ngữ tiếng nước ngoài hay phương ngữ cũng được đưa trực tiếp qua các phương tiện thông tin đại chúng, không có sự giải thích kèm theo, như: Serengeti, TPP, AEC, khu Resort, khu Ramsar, spa, giờ UTC, lảng, bầu, truông, trắng... Nói cách khác, khi mặt bằng dân trí được đẩy lên cao như hiện nay, đòi hỏi GV nói chung và GV *Địa lí* nói riêng phải tự mình cập theo những tiến bộ xã hội để có thể hoàn thành tốt nhiệm vụ. Bên cạnh đó, GV *Địa lí* vẫn phải đảm nhiệm việc dạy các môn cận chuyên ngành (như *Lịch sử, Giáo dục công dân*) nên họ phải đầu tư không ít thời gian, công sức cho các lĩnh vực khá mới này.

- Đối với các GV khác chuyên ngành thì ngay cả việc nắm được những khái niệm cơ bản nhất của bộ môn cũng đòi hỏi việc nghiên cứu, tìm hiểu hết sức công phu, vì vậy, rất cần thiết phải có nguồn tra cứu giúp GV có thể tiếp cận nhanh nhất, có độ tin cậy cao để GV có thể đảm bảo hoàn thành nhiệm vụ lên lớp của mình.

* Trường Cao đẳng Sư phạm Bắc Ninh

2.2. Giải pháp biên soạn “Sổ tay tra cứu Thuật ngữ và Thông tin Địa lí”. Một trong những biện pháp giải quyết những nhu cầu đang dần trở lên cấp thiết đó là việc xây dựng hệ thống tài liệu tra cứu, giúp cho GV thuận lợi hơn trong việc tiếp cận những tri thức mở rộng của chuyên môn được đào tạo và cả những tri thức của khoa học gắn với lĩnh vực được đào tạo; qua đó, làm tốt được nhiệm vụ giảng dạy của mình. *Sổ tay tra cứu Thuật ngữ và thông tin Địa lí* sẽ là một bộ phận của hệ thống tài liệu tra cứu đó. Tuy nhiên, các *Sổ tay Thuật ngữ Địa lí* đã được biên soạn từ nhiều năm trước không còn đáp ứng tốt được nhiệm vụ giáo dục và học tập trong điều kiện mới nữa. Vì vậy, việc xây dựng, làm mới các *Sổ tay* này là rất cần thiết, có tác dụng thiết thực cho việc đào tạo lại GV, đào tạo mới cho sinh viên sư phạm... Như vậy, việc xây dựng cuốn *Sổ tay tra cứu Thuật ngữ và Thông tin Địa lí* sẽ có tác dụng tích cực đối với cả GV chuyên ngành *Địa lí* và các GV không có chuyên ngành nhưng phải đảm nhiệm dạy bộ môn *Địa lí* ở trường phổ thông trong điều kiện dạy học tích hợp, liên môn như định hướng đổi mới giáo dục trong thời gian sắp tới.

TRẦN QUANG BÁC

**SỔ TAY TRẢ CỨU
THUẬT NGỮ VÀ
THÔNG TIN ĐỊA LÍ
(SƯU TẦM)**

BẮC NINH - NĂM 2017

Trong năm học 2015-2016, thành viên tổ Địa lí, Trường Cao đẳng Sư phạm Bắc Ninh đã có đề tài nghiên cứu khoa học với mục tiêu là xây dựng cuốn *Sổ tay tra cứu Thuật ngữ và thông tin Địa lí* nhằm đáp ứng nhiệm vụ đổi mới giáo dục theo tinh thần của Nghị quyết 29. Mặc dù phạm vi thông tin mà nhu cầu hiện nay đặt ra là rất rộng, nhưng trong khuôn khổ của một đề tài nghiên cứu khoa học nên người biên soạn chưa đủ điều kiện

để hoàn thiện tài liệu này đầy đủ và hoàn chỉnh nhất, mà hướng biên soạn chủ yếu là:

- Xác định, thống kê và hệ thống những thuật ngữ Địa lí cơ bản, mới nhất và hay được sử dụng nhiều nhất hiện nay. Tập trung vào các thuật ngữ mà các tài liệu chuyên môn hiện nay ít hoặc chưa đề cập đến.

- Tập hợp các khái niệm, định nghĩa về các thuật ngữ đó từ nhiều nguồn khác nhau; trong đó, theo thứ tự ưu tiên là: tài liệu giáo trình chuyên môn, các tài liệu tham khảo và từ mạng Internet và trong các website có uy tín...

- Lựa chọn, sàng lọc, sắp xếp theo thứ tự chữ cái A, B, C để người sử dụng thuận tiện trong tra cứu; đồng thời, người biên soạn cũng đã cố gắng cung cấp thành hệ thống các thông tin mở rộng để người đọc tham khảo từ nhiều góc độ; qua đó có thể hiểu sâu hơn về thuật ngữ đó.

Như vậy, tài liệu này sẽ có tác dụng như một nguồn thông tin bổ sung đi kèm với các tài liệu chuyên môn hiện có và đó cũng là định hướng khi sử dụng tài liệu này. Để có thể đáp ứng được thực tiễn luôn thay đổi, người biên soạn đã xây dựng cuốn tài liệu này theo hướng “mở”, đó là người sử dụng trong quá trình sử dụng có thể thường xuyên cập nhật, tiếp cận thông tin mới và tiếp tục bổ sung thêm các thuật ngữ mới.

3. Kết luận

Cuốn *Sổ tay tra cứu Thuật ngữ và thông tin Địa lí* này sẽ được chúng tôi tiếp tục bổ sung, chỉnh lí và hoàn thiện hơn trong thời gian tới, hi vọng biên soạn được hết các thuật ngữ cơ bản, nhất là từ các tài liệu chuyên môn, các trang web... Vì vậy, rất mong các đồng nghiệp, các học sinh, sinh viên tiếp nhận tinh thần cuốn *Sổ* này để tiếp tục bổ sung, chỉnh lí để nâng cao giá trị sử dụng, đóng góp cho sự nghiệp giáo dục chung của tỉnh Bắc Ninh. Việc hoàn thiện và nâng cao chất lượng cuốn *Sổ tay tra cứu Thuật ngữ và Thông tin Địa lí* là một trong các giải pháp nhằm đảm bảo chất lượng trong dạy học tích hợp, liên môn hiện nay. □

Tài liệu tham khảo

[1] Ban Chấp hành Trung ương (2013). *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.*

[2] Nguyễn Minh Tuệ - Vũ Đình Hòa - Nguyễn Thị Thu Anh (2010). *Thuật ngữ Địa lí dùng trong nhà trường.* NXB Giáo dục Việt Nam.

(Xem tiếp trang 105)